

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Talijanska kultura u Jugoslaviji

U posljednje vrijeme se češće piše o talijansko-jugoslovenskim kulturnim odnosima. Piše se u Italiji i piše se u Jugoslaviji. U Italiji o tome počinju da pišu o tim problemima i listovi kao »Corriere della Sera«, u kojem piše 1. o. m. Paolo Monelli o talijanskoj kulturi u Jugoslaviji.

Monelli traži da se talijanskim diplomatom stavi u dužnost širenje talijanskog jezika, jer da je i »širenje jezika imperijalni akt«, pa zaključuje da bi trebalo pripuštati u diplomaciju samo one koji nemaju nikakova talenta za strane jezike. Zašto bi francuski jezik bio diplomatski, kaže »Corriere della Sera«, kada »Francuska ne producira ništa naročito u oblasti duha« (?)

Monelli je bio u Beogradu i otkrio je da mnogi znaju talijanski. Sobarice, vratari, liftboji. Pa spominje utjecaj u prošlosti. Spominje Marulića, Franju Petrića-Patrizia (radi čega ga je napao »Piccolo della Sera« i »Corriere istriano«, jer da je Petrić-Patrizi bio Talijan), Boškovića itd. On kaže da su Dalmatinci, i oni koji nisu Talijani, širitelji talijanskog jezika na Balkanu i kaže da je u Dalmaciji talijanski jezik jezik elite, pa da ga u kući govore i oni koji nisu Talijani, čak da ga govore i Italofobi. Pa i Zagorci, kaže Monelli, kada dodju u Split ili Šibenik muče se da govore talijanski, jer da je to znak više kulture.

Pledira za osnivanje velike talijanske knjižare u Beogradu i instituta za talijansko-srpsku kulturu. To su, kaže se u članku, sve elementi da talijanska kultura malo pomalo istisne francusku kulturu koja stari.

Ljubav za talijanski ukus, jezik i talijansku kulturu obuzimle malo pomalo, kaže Monelli, cijelu Jugoslaviju.

Nekako u isto vrijeme kada je Monelli to pisao o talijanskoj kulturi u Jugoslaviji čitamo u beogradskom tjedniku »Krug« ovaj osrt na tu temu iz pera g. Nike Bartulovića Naslov tog osvrt je — Još jedan primjer »kulturnog upoznavanja«. Taj članak glasi:

— Uvijek sam bio pristalica kulturnog upoznavanja između svih naroda, a između talijanskog i našeg pogotovo, zato što smo najbliži susjadi, u mnogočem upućeni jedni na druge. Međutim je gotovo svaki akt upoznavanja naše kulture sa strane Talijana u posljednje vrijeme, izazvao u meni razočaranje, pa tako i ovaj, na koga sam naišao u posljednjoj svesci »Annali« naučnog zbornika »Kralj. Visokog Orientalnog Instituta u Napulju (R. Istituto Superiore Orientale di Napoli), koga sam primio prošlih dana i u kome je g. Bruno Guyon, nekadašnji nastavnik talijanskog jezika na univerzitetu u Beogradu, dakle čovjek, koji bi trebao bar nešto solidnije da nas pozna, napisao članak o »Carducciu i o talijanskoj kulturi na Balkanu«.

O ostalom Balkanu nema u tom članku uopće govora, već isključivo o jugoslovenskoj književnosti i o talijanskim, a u prvom redu carduccievskim uticajima na nju; ali na takav dilektantski, površan, konfuzan i ponizujući način, da se od takvog upoznavanja moramo najodlučnije ogradići. A da se vidi da ne preterujemo, pustit ćemo da govori autor sam, koji nalazi n. pr. da je prije rata jugoslovenska književnost imala neku vrijednost samo zato, što je bila pod jakim talijanskim i zapadnjackim uticajem, dok nakon rata ta književnost nema gotovo nikakve vrijednosti, zato što je, tobož u ime jugoslovenskog duhovnog jedinstva povedena oštra kampanja protiv talijanskog uticaja: što je »navješten rat Horaciju i Carduciju« i što se htelo sve da zida na narodnoj poeziji i na jugoslovenskom patriotizmu. Koliko je sve to iz osnova netačno, zna i svaki gimnazijalac u Jugoslaviji.

Ostavljam po strani političke aluzije, takodjer netačne i nepovoljne za nas, i pi-

ISTRA

»Najpovoljnije rješenje manjinskog pitanja pretstavlja revizija granica koje bi se imale odrediti u skladu s etnografskom granicom. Dr. Reut-Nicolussi u engl. reviji »Headway«.

JUŽNI TIROL SE USPJEŠNO ODUPIRE ASIMILACIJI

Članak dr. Reut-Nicolussia u engleskoj reviji »Headway«

U posljednje vrijeme smo često donosili članke iz engleske štampe o njemačkoj manjini u Južnom Tirolu. Vidjeli smo koliku popularnost uživa u Engleskoj pitanje Nijemaca u Južnom Tirolu. Danas donosimo ovaj članak bivšeg njemačkog narodnog zastupnika u rimskom parlamentu g. dra Reneta Nicolussia, koji u inozemstvu radi na propagandi i kako vidimo po odjecima u engleskoj štampi, ta propaganda je vrlo uspješna.

U »Headway«, organu Lig za ostvarenje ciljeva Društva naroda, nalazimo slijedeći članak dr. Reneta Nicolussia, koji sadržava osrt na sudbinu njemačke narodne manjine u Italiji odnosno na metode Italije za rješenje pitanja manjina. Sve organizacije za postizavanje ciljeva Društva naroda moraju takova rješenja odlučno odbiti, kaže taj list, pa nastavlja: Pristalice oštreljih mjeru za asimilaciju kažu, da je okrutnost jedini put kojim se može postići da nepočudna manjina isčezne.

Pošjetilac »Alto Adige«, kako danas zove Južni Tirol, uzalud će tražiti pojave nezavisnog javnog života. Dapače, na prvi pogled dobita se dojam, da je uspijeo već cijeli pokrajini potalijančiti. Nema više njemačkih natpisa ni oglasa, na svakom koraku sretnе nove škole i zgrade javne uprave u talijanskom stilu. Na zidovima se

ljački i stambenih kuća čita strastvene pozive k odanosti i lojalnosti prama fašističkom režimu. Ali u protimbi sa ovom vanjskom i prividnom skladnosti ostalo je da sada držanje stanovništva u biti nepromjenjeno.

Tko je proveo nekoliko tjedana u Južnom Tirolu u dodiru sa seljacima, poslovnim ljudima, svećenicima, liječnicima, osvjeđaći će se, da se narod odlučno protivi i odupire italijanizaciji. Uprkos negodovanju vlasti pojavio se novi pokret za nošenje sličnih tirolskih narodnih nošnja, a danas već vidite inače štajljivog seljaka kako svači nedjelje i blagdana s ponosom posjećuje svoju crkvu u narodnoj nošnji. U gostonama čita se zabranu: »Pjevanje i sviranje zabranjeno«, ali seljak pjeva dalje svoje stare narodne pjesme; zapravo posljednje godine donijele su pravi preporod u kompoziciji i pjevanju narodnih pjesama. Nastojanje talijanske uprave je uglavnom upravljeno na to da pridobije za sebe omiladinu: ako je jednom duša podmlatka osvojena — tako misle upravljači — rješiti će se samo po sebi pitanje manjina. Ali u Južnom Tirolu prkose djeca talijanskom pritisku jednako kao što i roditelji. Premda je njemački jezik posvema izbačen iz škole, ipak djeca stalno govore svojim materinskim jezikom čim napuste školsku zgradu. Uprkos balila i raznih omladinskih or-

ganizacija, novi gospodari ostali su tudjinci.

Prvi rječit dokaz da metode prisilne asimilacije nisu bile tako uspješne, kako su to očekivali njezini tvorci, ispoljio se u velikom odujeku na kojega je naišlo saarsko glasanje u Južnom Tirolu. Jednostavni seljakgovor je: »Ove godine se oslobođila Saar; iduće godine bit će red na nama«. Ali mjeseci su prolazili i mladi ljudi dobili su poziv da idu čuvati talijanske interese u Abesiniju. I tu je došao na vidjelo još rječiti dokaz, da Južni Tirolci još ni izdaleka nisu pridobljeni za Italiju. Preko 1400 miladih Južnotirolaca pobieglo je preko granice, te tražilo sklonište kod svojih suplemenjaka u Austriji.

Južnotirolska narodna manjina izrijekom je otklonila da se izgubi u talijanskom narodu. U većini Treba dakle naći drugi izlaz. Najpovoljnije rješenje pretstavlja bi bez sumnje revizija granice i da bi se nova granica odredila u skladu sa etnografskom granicom. Premda je opetovano Italija izjavila, da bi bilo u interesu evropskog mira da se provede neka revizija granica, ipak je nevjerojatno da bi Italija mislila i tu na takovu reviziju. Najsukromnije što se može zahtjevati bio bi liberalniji postupak sa manjinom: jer se jasno vidjelo da se asimilacija provesti ne može, a treba misliti na to da se stvari lojalni odnos.

GERMANIZACIJA SLOVENCEV NA KOROŠKEM

Ljubljana, februar. (Agis). — Na Koroškem je 80 utrakvističnih, ali dvojezičnih šol. Po nemškom poročilu so vodje teh šol načelno zmožni obeh jezikov, t. j. slovenskega in nemškega. Vendar pa v viših razredih poučujejo učitelji, ki nimajo izpitna iz slovenščine. To poročajo nemški časopisi.

V resnici pa je ves ustroj koroških šol nemški. Šole nosijo napis: »Volksschule« in vsi napisi znatnaj ali zunaj so nemški. Jezik Slovencev prezirajo, zanemarjajo in zanjučejo. Iz vseh šol veje Slovencem nasproten in strupen nemški duh. Otroci morajo pozdravljati nemško in v odmorih govoriti med seboj nemško. V svrhu nazornega pouka, kakor utemeljujejo to, vise po stenah nemške propagandne slike iz dobe plebiscita. Tako so te šole v resnici le ponemčevalnice slovenskih otrok. Že v drugem razredu uče trdi Nemci, ki ne znaajo niti besede slovenskega. Slovenski otrok se v koroški ponemčevalnici ne nauči niti šteje po slovensko. Zato je naravnost cincina trditev s Celovca, da nemški otroci nimajo svojih nemških razredov, marveč obiskujejo kot slovenski otroci le utrakvistične šole.

*

Koncem novembra je vse avstrijsko nacionalističko časopisje prineslo na uvodnih mestih enoten odgovor na oklic, ki so ga, z ozirom na položaj na Koroškem k 10. oktobru, naslovila na slovensko javnost slovensku kulturnu in nacionalno društvo. Odgovor je prezent z nacionalnim brezobzirnostjo, potvarjanjem deistev in se poslužuje najbolji grobim laži. Avtorji tega brezobzirnega odgovora hočejo namreč dokazati, da koroško vprašanje sploh ne obstaja. V odgovor ugotavljajo, da izhaja iz oklica slovenskih društev »popolnoma spačena slika k položaju koroških Slovencev, ki bi mogla služiti kvečemu temu, da se odnosi med obema državama poslabšajo«. Ta oklic trdi, da se umetno ustvarja problem, ki sploh ne obstaja, in skuša o njem razviti mednarodno diskusijo. Popolnoma hladnokrvno smatrajo Nemci tudi Knežji kamen na Krnskem gradu, in Voj-

vodski prestol na Gospovetskom polju kot nemška kulturna spomenika. Tako najbitnejši koroški Nemci ustoličevali svoje vojvode. Spotika se dalje na ugotovitev oklica, da živi na Koroškem 100.000 Slovencev in pristavlja k temu: »uradno ljudsko štetje leta 1934 je dognalo na Koroškem okrog 27.000 Slovencev in če k temu številu velikodščno dodamo še enkrat toliko nemško mislečih »windišerjev«, ki doma govorijo svoje »windišarsko narečje«, prideamo tako še vedno le na 55.000«. Vprašanje ki se postavlja, kdo so ti »windišarji« je Nemcem sicer zelo neprijetno; nam pa je odgovor njen točen in jasen.

Ob zahtevi, ki so jo iznesli Slovenci, da se jim dovolje najskromnejše kulturne pravice, se nemški nacionalci razburjajo in naštrevajo, pretirano seveda, razne organizacije ki jih imajo koroški Slovenci. Molča pa, da 10.253 slovenskih otrok, to po nemških uradnih statistikah, nima niti ene slovenske šole. Nato skušajo v odgovoru podati primerjalno sliko med položajem nemške manjine v Jugoslaviji in položajem koroških Slovencev, v kar se ne bomo v podrobnosti spuščali.

*

10. oktobra so praznovali Nemci zelo hrupno obletnico plebiscita. Slovenci so se ob tej prilikri vzdržali mirno in dostojanstveno in na izzivanja niso odgovarjali. »Koroški Slovenec« je kasneje pisal: »... pozivljamo ponovno nemške sodržavljane v deželi in državi, naj bi se vendar nekaj naučili iz razsula centralne Evrope in ta nauk koristno uporabili tam, kjer se jim nudi prva možnost. — Kot avstrijski državljanini smo dolžni prispevati svoje k proučevanju države in smo to vedno tudi dejani storili. Če pa s silo in nekaznovano posegajo v našo narodno in kulturno samobito, potem smo trdno odločeni postaviti temu nasproti želesni »do tod in ne dalje«. — »Svojemu narodu in svoji državi smo dolžni, da z vsemi nam razpoložljivimi sredstvi pokažemo in dokažemo krivico, ki se godi nad našo mladino in ki jo premnogi zanašajo v ves naš rod s tem da ga razdvajajo.

Vemo samo, da stojimo pred zgodo-

vino in bodočnostjo čisti in neomadeževani, ker smo storili vse, kar je bilo v naši moći in ni nasprotovalo naši narodni časti, da s svoje strani razresimo krivico nad našim ljudstvom. Previsoko je naše pojmovanje naroda in narodne usode, da se ne bi zavedali dejstva, da še nikdo ni v zgodovini nekaznovan kršil naravne postave, ki sankcionira tudi pravo vsakega naroda do samobitnega življenja.

(Ne bi hoteli sicer delati ob teh vesteh svojih posebnih komentarjev, a vendar se nam vsiljuje ob teji vesti, ki jo prinašamo. Vprašanje, ali bi tudi mi lahko tako samozavestno in z mirno dušo trdili to, kar trdi »Koroški Slovenec«, kot smo zgoraj citirali).

Zanimiva uradna nemška statistika o nemškem šolstvu v Avstriji ugotavlja: da je bilo v preteklem šolskem letu na Dunaju 15 ljudskih in 6 meščanskih šol s češkim učnim jezikom, na Gradiščanskem 25 hrvatskih in 13 nemško-hrvatskih ter 6 ogrskih šol. Na Koroškem pa je bilo 67 nemško-slovenskih ljudskih šol. Izmed šoloobveznih otrok vse države, je imelo po teji uradni statistiki 3.825 otrok češki, 6802 hrvatski, 2.413 ogrski in 10.253 otrok slovenski materni jezik.

Pri tem pridemo do jako čudne primjerave. Po statistiki, ki jo je izdal isti statistični urad 1. 1934 o ljudskem štetju v Avstriji, je bilo tedaj na Koroškem nekaj nad 26.000 Slovencev in to z inozemci vred. Tako nastane torej naravnost edinstven primer, ki ga ni moglo na svetu enakega, da je skoraj vsak drugi Slovenec na Koroškem ljudskošolsko obvezni otrok. Statistiki na plan! Nemci so znani kot statistiki in številkarji in morda bi bilo dobro, če bi oni v prvi vrsti razložili ta slučaj. Gotovo pa bi se, če bi zanj vedeli, pričeli zanimati tudi angleški ali francoski učenjaki, za ta gotovo edinstven primer na svetu.

MUSSOLINI ZA NJEMAČKU ZIMSKU POMOC

U Hamburg je stigla pošiljka od 100.000 kg abesijske kave, koju je Mussolini daroval nacional-socialističkoj zimskoj pomoći. Prigodom predaje tovara objavljene u prisutnosti predstavnika nacional-socialističke službe za Nijemce v inozemstvu kapetan broda, Talijan, je izjavil: »Ovaj poklon Duca simbolizira želju Italije da priateljstvo Njemačka doskora ponovno dodje do kolonija. Paketi kave nose posvetu Mussolinija: »Neka bi ova kava iz Harara isla u tek mlinima Nijemaca«.

USPEH ITALIJANIZACIJE

Očitno razumejo tudi istrski osli samo še italijanski. Pred kratkim je bila božja pot v Kačičah. Prihitele so na svojih ostičkih tudi »brškice« z Brega. Ko so se vraćale domov, bi lahko slišal, kako so preganjale sive k večji hitrosti z besedami: »Geri, ke fa tardie«.

tamo se: Ako se ne može sa više poznавanja, nego li to čini g. Guyon, i sa više solidnosti nego li to čini revija »Terni«, ili g. Urbanac-Urbanij (bolje iznimke su gg. Cronia, Calvi i Maver) pisati o nama u Italiji, onda je bolje da se ne piše nikako. Talijansku kulturu mi ćemo upoznavati i prevoditi i bez toga, solidno i sa ljubavlju, kao i do sada; pa mislimo da je najmanje što možemo tražiti, kao reciprocitet za ta naša nastojanja, to da se o nama ne piše površno, kao o nekoj orientalnoj egzotičnosti, da se naša književnost ne oglašava za vrijednu jedino u toliko u koliko tobo-

že ignitira Talijane; i da se o nama ne gomilaju netačnosti i očite besmislice, kakve je nagomilao g. Guyon u svoji »studiji«. — Tako »Krug«.

Nekako u isto vrijeme izašao je u zadarskom listu »San Marco« prikaz knjige »Pensieri linguistici e filologici« od Giovannija Fattovicha, zadarskog faštiste i dobrovoljca u Abesiniji. U tom prikazu se na jednom mjestu govorio o egzotičnim jezicima, pa se spominje sanskr. kineski, slavenski, meksikanski itd.

Slavenski je u Zadru i Istri sinonim za hrvatski, odnosno slovenski jezik.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Avtarkija in elektrifikacija železnice

Trst, februaria 1938. (Agis). Avtarkija, visoko zveneca parola, ki so jo lansirali medodajni gospodarski krogi Italije, je dobila poseben pomen in gospodarsko političen značaj po okupaciji Abesinije in izkušnjah, dobljenih za časa sankcij, ki so tako resno ogražejo italijansko gospodarstvo. Avtarkija je danes v Italiji moderna fraza, o kateri se z različnimi občutki in z različnih vidikov debatira v vseh italijanskih slojih od palače Chiggi do najzakotnejših predmetnih lokand.

Toda še predno je ta pojem — načelo za Italijo, so italijanski gospodarski krogi s skrbjo gledali v bodočnost, v zavirajoče osti gospodarskega razmaha: pomikanja surovin, ki je pač predpogoj za uspešno borbo v mednarodni konkurenčni in za osamosvojitev in neodvisnost domače industrije. Med najvažnejšimi surovinami, ki jih Italija nima, je premog, razen onih sorazmerno neznačnih količin, ki ga izkopljejo v Labinju. Italija ima zelo razvito industrijo, posebno tekstilno in gosto mrežo železniških prog, od katerih je samo najvažnejših 20.000 km. Ti dve gospodarski panogi sta v prejšnjih letih in se sedaj zahtevali ogromne količine premoga, ki so ga morali uvažati in z njim seveda, posebno v zadnjih letih hudi mednarodnih valutnih borb, povzročenih po gospodarski krizi, tudi črpali dragocene tuje devize, ki bi jih sicer država potrebovala za druge namene.

Vse to je gospodarske kroge prisililo, da so začeli misljiti na nujno rešitev tega problema, ki jo slekoprej rakova rana italijanskega gospodarstva. Zahvaljujoč sodobni tehniki so se z velikim žrtvami zatekli k izkoriscanju vodnih sil, ki jih z ozirom na razmeroma obilno vodno bogatstvo severne Italije lahko vsaj deloma reši težkih skrbi in prihrani ogromne milijone za druge slike.

Tako so v prvi fazi tega načrta splošne elektrifikacije pristopili k elektrifikaciji glavnih železniških prog. Na vznosnih obmejnega alpskega pasu so začele rasti hidroelektrične centre, pa tudi v Apeninih se v skritih in razvratnih pobočjih dvigajo ponosne stavbe, v katerih noč in dan brne električni stroji in gonijo vlake v vse smeri. V zadnjem času pa se vrši intenzivna dela tudi za elektrifikacijo Sicilije. Ena prih železniških prog, ki je bila elektrificirana, je bila ona iz Bolonje v Rim, danes pa elektrifikacija obsegajo že 3.400 km glavnih železniških prog. V zadnjem času se z vso naglico grade hidro-električne centre, tudi ob Soči, ki so, v kolikor se le da, zgrajene pod zemljo po najmodernejsih principih tehnik.

Koliko važnost polagajo medodajni faktorji na to, je razvidno predvsem iz objavljenega načrta, po katerem je predvideno, da bo v bodočih šestih letih elektrificiranih nadaljnih 8.000 km železniških prog. Uspeh splošne elektrifikacije železnic in industrijskih obratov je razviden iz tega, da je uvoz premoga od 1921. do 1936. leta zmanjšal za 800.000 ton, do konca 1939. leta pa pričakujejo, da se bo uvoz zmanjšal za nadaljnih 1.500.000 ton. Kako ogromno delo je že do sedaj izvršeno v tem pogledu je razvidno tudi iz statistike za 1937. leto, ki izkazuje producijo od 24 milijard kw ur.

Iz gospodarskega stališča je ta napor vedno čisto razumljiv, toda čisto drugačen nastane polžaj, če ga gledamo z vojaškega stališča. Ogromni jezovi, jezera ter druge naprave, v katerih se zbirajo vodne mase — viri električne energije, vse to bi bilo v slučaju vojne izpostavljeno stalni nevarnosti uničenja. Lahko si predstavljamo položaj, ki bi nastal za državo ob današnjem pomenu in moči zračnega brodovja poenih držav, proti kateremu vsa dosedanja najmodernejsa obrambena sredstva niso dosti uspešna. Slične naprave ne morejo ostati skrite in bi bile za sovražnika pač prvi cilj. Z uničenjem električnih central bi bila država pabnjena v opasnost, da bi glavne prometne žile bile desaktivirane in promet, ki je v vojnem času najodločnejši faktor, nevarno ogrožen, saj danes ne odločujejo leta, temveč dani, ure...

Toda Italija, kljub tem dejstvom, mora po začrtani poti naprej, če se hoče vsaj delno rešiti klešč, ki jo objemajo z ozirom na vnojno gospodarsko odvisnost.

Smrt kosi

Golac, februara 1938. — Prije nekaj dana umro je u dobi od 46. godina Jurijević Frajvo zvan Markov. On je od slahosti i glada dobio jake želučane grčeve, ki mu su mu ti nekoliko dana uništili život.

Uopće u ovo poslednje vrijeme narod

se sve teže odupire bolestima, jer je život težak, slab je narod hrani, pa brže podleže nego prije.

Rehabilitacija dr. Sfiligoja

»Jutro« poroča: Dr. Sfiligoj, ki je bil pred 7 leti v Rimu po izrednem soščisu za zaščito države obsojen na 10 let ječe in se je lani vrnil domov, je pred dnevi prejel obvestilo, da so mu odpuscene vse dodatne kazni, kakor trajna izguba častnih državljanjskih pravic itd.

Crkvena imovina i župnik

Vodice, februara 1938. — Svake godine se u ovom mjesecu vrši licitacija za obradivanje crkvenog zemljišta. Svake godine se dobito na licitaciji za ovo zemljište oko 300. — lira i taj novac se upotrebljava za popravak crkve i za kupnju ulja i svijeća. Novac je držao kod sebe crkveni starješina, ali ove godine naš župnik nije dozvolio da ovaj novac ima crkveni starješina kao do sada, nego je zahtjevao da taj novac bude kod njega, jer da je taj novac njegovo vlasništvo.

Mi se čudimo tom zahtjevu našeg župnika i ne odobravamo da se na taj način postupa s našom imovinom.

Preiskava v semenisci

»Slovenec« poroča: Iz Kopra izvemo, da se je v tamkajšnjem semenisci prijetila zanimiva dogodobica, ki je v dnevnem tisku našla le kratek odtek. Gojenci semenisci v Kopru so namreč dobili v roke neko pridigo od znamenitega italijanskega govornika, ki je z neizprosno doslednostjo in oprt na številne svetopisemske izreke obsojal pretirani poganski nacionalizem ter prisel na koncu do zaključka, da postaja nacionalizem takrat nemoralen, kadar zanika drugim narodom pravice, ki jih zase zahteva. Gojenci semenisci so to pridigo prepisovali. V zavodu je nastalo živalno življenje. Vodstvo semenisci se je pozanimalo za vzroke tega vrvanja med semenško mladino in je ukazalo, da se prepisi te pridige pobero od dijakov, da ne bi pridiga še nadalje uznemirjala hišnega reda.

Bolest hara

Nugla, februara 1938. — Kod nas se u poslednje vrijeme raširila neka bolest. Svaki čovjek koji oboli tuži se na glavobolju i iznemoglost tijela, te svaki dobije u vrlo kratkom vremenu veliku temperaturu. Ova bolest traje najviše osam do deset dana i ako prodje ovo vrijeme onda je znak da će preboljeti. Od ove je bolesti do sada u našem selu umrlo petnaest osoba i to u vrlo kratko vrijeme.

Gовори se da su te bolesti posljedica slabog življienja i ratova — abesijskog i španjolskog.

Darivanje školske djece

Sobonje, februara 1938. — Kod nas je učiteljica podijelila darove djeci u školi. Darovi su se sastojali od odijela i bomboна, ali nisu dobila te darove dieca prema svom siromašnom stanju, već prema tome da je im roditelji članovi stranke ili da barem nisu proglašeni »jugoslavini«.

Kada su neke žene napale učiteljicu radi takove podjele, ona je odvratila da je in njo žao, ali da je dobila takav nalog od svojih prepostavljenih.

KDAJ JE NASTALA TRŽAŠKA ZASTAVLJALNICA

Po nekih virih je bila ta institucija ustanovljena 1. 1642. med tem ko Kandler, znani tržaški zgodovinar, pravil, da so jo ustanovili 1634. in sicer po zaslugu nekega kapucina iz Modene.

Idejo je podpril takratni škof Coronini.

Svoj sedež je imela v sakristiji neke tržaške cerkve in se je imenovala »Sacro monte«.

Nepretrgoma je delovala 127 let, potem pa je prenehalo za 77 let, ko jo je grof Stadion 1. 1846 zopet ustanovil, da si so bili nekateri veljaki proti temu. Njeno delovanje v prvih treh letih je dokazalo močan promet,

kajti zastavljenega je bilo v tem času

ze okrog 10 milijonov lir v današnji vrednosti. Ze okrog 1850 se je delovanje zelo povečalo, čeprav se je blago

stanje v Trstu zaradi silnega porasta

trgovine, kakor ugotavlja Kandler, zelo povečalo. Pravi, da je vse to boga

sto le skozi majhno število oseb

grošistov, verižnikov in bankirjev, med-

tem ko je ostala velika večina delav-

cev še vedno pri starem zaslužku in ni-

zkem standardu življienja.

Zastavljalnico so pozneje prenesli v

ul. Ospedale. L. 1881. se je njen delo

vane še bolj povečalo in je znašalo že

18 milijonov lir v enem letu. Končno so

jo premestili v ul. S. Pellico, kjer je še

danes. Pri roki nimamo podatkov in bi-

lanč prometa te zastavljalnice preko

katere so šli tudi mnogi milioni denar-

ja slovenskih žuljev in zaradi tega ne

moremo točno povedati kolikšna je be-

da našega cloveka, če je sploh mogoča

kaka primerjava z delovanjem te insti-

tucije revežev in banke ubogih. Gotovo

pa je veliko in gre prav tako v miljone

in si drugi le maloštevilni bankirji in

verižniki, odeti v politiko delijo dobi-

čke prav tako kot je bilo v prejšnjih

letih.

(Agis)

Drobiz

Cleveland. — Slovenski list v Chicagu »Prosveta« poizveduje za Ivanovo Smerdel por. Barberič, doma iz Sv. Petra na Krasu.

Padriče. — Zaradi vetra se je iz gorečega senika razširil požar na bližnji hiši last Josipa Križmančića in Alojza Žagarja. Požar je uničil 40 q se, 2 spalni sobi, skedenje ter delno poškodoval poslopji. Škoda se ceni na 40.000 lir. Gasili so tržaški gasilci.

Pula. — Prigodom potonuća talijanskog trgovackog broda »Gianicol« u Sredozemnom moru poginuo je i mornar Anton Iveša iz Banjola kod Pule.

Prem. — Pred trž. sodiščem sta bila obsojena Volk Ivan in Anton Logar zaradi tajnega kuhanja žganja ter zoperstavljanja oblastem. Logar je dobil 4 meseca zapora in 2200 lir denarne kazni. Volk 3300 lir denarne kazni in 6 mesecev zapora.

Sesljan. — Na Kuku je požar uničil obširen nasad mladih borovcev.

Sempas. — Po naključju so odkrili v okolici precej pomembno žilo aluminijske rude, bauxita, ki se razteza do Šmiljana. Analiza je ugotovila da je ruda zelo čista in da bi dajala do 50 odstotkov aluminija ter do 16 odstotkov železa. Zaradi tega nameravajo baje že v kratkem času pričeti z deli za ugotovitev rentabilnosti morebitnega izkoriščanja.

Trst. — Gostilničarju Francu Boletu so neki mladeniči iz Milana prodali 10 kg pozlaćenega brona za pravo zlato u palicah. Toda »kupčija« je bila precej težka in malopridnežem se je le po dolgem premetenem izsiljevanju posrečilo dobiti od gostilničarja 76.000 lir. Kmalu se je izkazalo, da ni vse zlato kar se sveti. Ubogi gostilničar je prijavil zadevo oblastem, ki so kmalu prijele tri sleparje. Sodišče je obsodilo vsakega od 9 do enega leta ječe in z 1200 lir denarne kazni.

Trst. — Na predlog min. predsednika dr. Stojadinovića je kr. načelništvo podelilo tržaškemu županu kav. Henriku Pavlu Salemu kraljevski red sv. Save I. stopnje.

Trst. — Skozi Trst se je peljal jugosl. minister za promet dr. M. Spaho. V Italiji si bo ogledal vse prometne pravne.

Trst. — V fašističnih organizacijah so odpravili onikanje (dare del Lei). Odslej bodo predpostavljeni samo vikari, a med sabo se bodo »camerati« tukali. Pravijo, da je to bolj rimljansko.

Trst. — V bolnišnici je umrla 76 letna Katarina Uginović. Pred dnevi je sušila perilo v kuhinji, pa se je prije vnele obleka. Dobila je številne opeklne, za kar je moralna v bolnišnico, kjer je sedaj podlegla.

Trst. — Na predlog ministrskega predsednika dr. Stojadinovića je kr. načelništvo podelilo rektorju tržaške univerze M. Udini red sv. Save II. stopnje. Novinarja Carlo Tigoli in Aldo Cassuto pa sta dobila red jugoslovanske krone.

Trst. — Ustanovilo se je filmsko podjetje v katerem sodeluje mnogo osebnosti iz tržaškega fašističnega življenja, takoj župan Salem, Rino Alessi, ki je prevzel generalno ravnateljstvo in drugi.

Trst. — V prosti luki se je težje poškodoval pri padcu z voza 34 letni Vouk Josip iz Rocola.

Trst. — Kakor goriška pokrajina, tako je tudi tržaška najela posojilo za novoporečenje v višini 2.800.000 lir. Do sedaj so podelili 148 posojil v znesku 350.000 lir.

Tržič. — V Selcah je v neki goštinici nenadoma umrl za srčno kapijo Ivan Kovačič iz Modrej pri Sv. Luciji.

Tržič. — Trupla avstro-ogrskih vojakov, ki so bila pokopana hitro po vojni na obširnem pokopališču pri jezerih, so bila sedaj izkopana in prenesena na posebno pokopališče, ki leži ob cesti Trst—Gorica.

Tržič. — Zopet so bile kaznovane nekatere mlekarice s Krasa, ker so prinrale v mesto mleko pomešano z vodo.

(Agis)

V TRSTU JE UMRL JOŽE PERTOT,

učitelj in bivši deželni poslanec

VAŽNI DOGADAJI U SVIJETU

Edenova ostavka

Engleski ministar vanjskih poslova Eden predao je ostavku. Ta ostavka je došla kao posljedica razilaženja između njega i ministra pretsjednika Chamberlaina u pogledu metoda za pregovore sa Italijom.

Iz govora, koje su izrekli Eden i Chamberlain vidi se, u čemu je bio spor. Eden je isto tako pristaša pregovora kao i Chamberlain, ali se razlikuje u pogledu uvjeta. Nacelno su pregovori između Londona i Rima otvoreni još od prošlog ljeta, a sada se postavilo pitanje, da li treba pristupiti meritornoj raspravi Eden se protivio, jer da talijansko stanovište u pitanju povlačenja stranih ratnika iz Španjolske, nadalje ustrajanje u protubritanskoj propagandi i podupiranje svakoga protubritanskog podhvata, u Aziji kao i u Evropi, ne pruža dokaz talijanske iskrene volje za pomirenjem. Eden je stoga postavljao zahtjev, da Italija ispunji stanovite predhodne uvjete, u prvom redu da povuče svoje čete iz Španjolske i da obustavi protuenglesku hajku u novinstvu i na radiju. Chamberlain je naprotiv držao, da se može odmah započeti pregovorima o cijelom sklopu, pa je stoga pozvao Grandia k sebi i nastao da on njega dobiti pomirljive izjave u pogledu Španjolske. Grandi je iznicoao, ali kada je opazio, da je nesuglasica između premiera i njegovog ministra vanjskih poslova sazrijela, tako da Eden više nije htio prisustvovati u drugom dijelu sastanka. Isposlovao je od rimske vlade izjavu, koja je imala Chamberlainu olakšati likvidiranje Edena. Italija je naime izjavila, da prihvaca britansko stanovište o izvršenju povlačenja stranaca iz Španjolske, koje je već davno zaključeno i prihvачeno u načelu. Taj predlog kreće se navodno oko 65 postotaka povlačenja efektiva, kao uvjeta za priznanje karaktera zaračnosti, do čega je Italiji više stalo, jer u onom času Franco sa svojom jačom mornaricom može vršiti blokadu republikanske obale, nakon čega bi brzi poraz republikanaca postao vjerojatan. Grandi je saopćio Chamberlainu, da rimska vlada taj predlog prima i to saopćenje omogućilo je premjeru, da u parlamentu opravda svoje stanovište i dade naslutiti, da Eden uopće nije imao razloga demisionirati. Dosadašnja iskustva su svakako opravdala Edenu skepticizam, no talijanskoj taktici je uspjelo, da uza sve to ponuka Chamberlaina, da pokuša još jedino novo iskustvo. Psihološki poticaj za Chamberlainovu inicijativu prema Italiji dao je njemački prodor prema Austriji, jer neki britanski političari misle, da je ta promjena kadra oslabiti talijanske simpatije prema »osi« i učiniti Italiju susretljivijom prema Engleskoj, pogotovo kada je financijalne neprilike takodjer upućuju na to. Eden je nasuprot držao, da je Italija definitivno usidrena u »osi« te da će prenagljena susretljivost samo škoditi općem britanskom prestizu, pogotovo neposredno nakon Hitlerovog govora, na što je neizravno aludirao i u svom govoru.

Što se tiče inozemstva, prva reakcija u Njemačkoj je zadovoljstvo (Hitler je u svom govoru Edenu лично apostrofirao!), u Italiji pritajeno zadovoljstvo (da se ne pravi neprilika Chamberlainu), a u Francuskoj zabrinutost zbog britansko-francuske suradnje uopće te napose zbog aktuelnog predmeta dogovora između Pariza i Londona o koracima za osiguranje austrijske nezavisnosti.

Hitlerjev govor

Poleg spremembe v angleški vladi je vladalo veliko zanimanje posebno za Hitlerjev govor, ker se je pričakovalo, da njega kakšno stališče bo zavzel napram Avstriji in če bo priznal njeno suverenitet. To je bilo važno, ker je bil odvisen od njegovega govora potek do godkov v Avstriji, ki je padla pred noge Hitlerju. Ta uklonitev pomeni vsekakor poraz Italije. Italijanski časopisi so v bolj omejeni obliku seveda z veseljem komentirali ta dogodek. Toda po drugi strani je baje Italija že zbirala čete na Brennerju.

Proti pričakovanju je Hitler le malo omenjal Avstrijo in ni nič reklo o suverenosti Avstrije, kakor se je pričakovalo. Izrekel je le hvaležnost Schuschniggu da se mu je prišel poklonit v Berchesgaden.

Hitler je govoril tri ure in je v početku filozofiral o nacional-socializmu ter iznesel številke nemškega gospodarstva. Nadalje se je dotaknil razmer v nemški vojski in povdaril, da je sedaj popolnoma nacionalsocialistična ustanova. Povdaril je, da je v Nemčiji samo ena avtoriteta in to je on.

Obsojal je stališče Družbe narodov, razmerje s Francijom se ni nič spremenilo. Napadel je angleške parlamentarce ter povdaril da nima Nemčija proti nobeni teritorialnih zahtev. Zopet je ponovil zahtevo po kolonijah. Japonski želi kar največjo zmago nad Kitajci. Če aponška na Kitajskem porazi boljševizem,

bo to najveće dobro za evropsko civilizacijo in kulturo. Izjavil je, da so Nemci na Poljskem in Čehoslovaškom mučenici, in da jih Nemčija bo znala braniti. Z Bolgarijo, Madžarsko in Jugoslavijo je Nemčija v prijateljskih odnosih.

Rat u Španjolskoj

Dok se u evropskoj štampi piše o humanizaciji rata u Španjolskoj i o počajanju dobrotljaca, dotele u Španjolskoj bijesni rat sve većom žestinom. Napori pobunjenika da ponovno osvoje Teruel čini se da su uspjeli, jer po posljednjim vijestima su republikanci evakuirali Teruel, a pobunjenici ušli u razrušeni grad.

Na ostalim frontama nije bilo ništa značajnijega, jedino su pobunjenički avioni ponovno bombardirali Barcelonu kroz tri četvrt sata i poubijali i izranili velik broj civilnog stanovništva.

MALE VESTI

— Arzenal v Speciji je pred kratkim obiskala komisija, sestavljena iz japonskih tehnikov, ki so si ogledali podjetje in prešudirali razno oružje, predvsem pa so si podrobno ogledali torpedovke. — (Agis).

— Kot po drugih krajih Italije tako tudi v Bergamu in okolici zastaja delo po raznih tovarnah, zaradi pomanjkanja surovin. — (Agis).

— Belgija in francoska katoliška mladina je poslala kitajski mladini, ki se bori za svobodo svojega naroda in domovino izjavila, s katero izraža svojo solidarnost. — (Agis).

— Italijanske oblasti so zaplenile v Abesiniji od začetka vojne do danes nič manj kot 171 topov, 1100 strojnic, 298.000 pušk in 1.500 samokresov. Vse oružje je bilo najnovejše vrste. — (Agis).

— L'Illustrazione Italiana je prinesla v eni izmed svojih zadnjih številki pod naslovom »Dalmatinska pokrajina« več fotografij z otoka Raba. Pod slikami navaja med drugimi tudi, da ta lepi otok politično sicer pripada Jugoslaviji, toda njegovi prebivalci govorijo beneški dialekt. — (Agis).

— Minister za javna dela Cobolli-Gigli je ob svojem povratku iz Vzhodne Afrike referiral Mussoliniju o razmerah in razvoju cestnih gradbenih del v Abesiniji in drugih kolonijah, ki se menda približuje dovršitvi. — (Agis).

— V vseh sedežih italijanskih pokrajin so bile s svečanimi ceremonijami otvorene pokrajinske sekcije posvetovalnih odborov združenja številnih družin, ki so istočasno tudi pričele poslovati. — (Agis).

— Na zadnjem zasedanju vrhovne komisije za obrambo države je Mussolini posebno polahlil generalnega komisaria za vojno industrijo in njegove sodelovalce. Omenjeni komisar ima baje zelo velike zasluge za napredok italijanske vojne industrije. — (Agis).

— Istituto per gli studi di politica internazionale v Miljanu bo v prihodnjem maju priredil posebne kurze o zunanjim politikam. Pred kratkim je bil od Mussolinija sprejet v avdio posuben delegat tega inštituta, ki mu je predložil načrt o bodočih kurzih. Ena prvič tem, ki se bo obravnavala na teh kurzih je »Italijanska politika na Balkanu«. — (Agis).

— V Rimu je bil ustanovljen z naslovom »Istituto internazionale Europa Giovane«, ki naj bi obnovil, odnosno pojačal zavest med evropskimi intelektualci, da je zapadna civilizacija v bistvu grško-latinska, katoliška in fašistična. Inštitut bo med drugim izdajal tudi mesečnik, razne knjige, prirejal sestanke in znanstvene ankete. — (Agis).

— Kapacitet 4 italijanskih tovarn za celulozo so v teku lanskega leta znatno dvignili. Njihova produkcija je znašala v prvih 8 mesecih 23.000 ton, v letu 1936 pa v istem razdoblju le 14.800 ton. Ker je potreba še vedno večja od domače proizvodnje, so uvozili v prvič osmih mesecih lanskega leta 180.000 ton (v letu 1936 le 147.000 ton) v vrednosti 228 milijonov 500 tisoč lir (v letu 1936 za 122.300.000 lir). Naj mimo grede še pripomnimo, da se celuloza uporablja v načinu meri za razne razstrelive in je zato razumljivo, zakaj se je v teku enega leta potreba celuloze za toliko tisoč ton zvišala. — (Agis).

— Iz Specije odpljuje v presledkih enega meseca po ena ladja, natovarjena z raznim materialom in v neznano smer. — (Agis)

— Austria je zatvorila svoje konzulate u republikanskoj Španiji te će otvorti nove na Francovu području. Time se indirektno potvrđuju vijesti, da Austria mora pristupiti antikomunističkom frontu. — (Agis)

— Talijanski dvomotorni avion srušlo se blizu Rima. Poginulo je svih pet članova posade.

ODLOMCI IZ NAŠE POVIJESTI

RIM, BIZANT I MLECI U ISTRI

Rim, vlasti Istrom od 177 god. prije skupijama. Biskupi utvrđuju feudalnu vladavinu, gradovi brane svoju autonomiju i za obranu proti carskom Ogleju sklapaju saveze s bizantskim Mlecima. Mleci, zavisni od Bizanta samo po imenu, trebaju istarskoga drva, vina i ulja. Dužd, patriarch (mletački u Gradežu) i drugi plemići imaju u Istri posjeda i veza. Savezi istarskih gradova s Mlecima sklapaju se godine 933, a po ondašnjem shvaćanju to ne znači nevjernost prema zakonitoj vlasti. No Mleci svojim postupkom još iste godine sile Kopar i druge gradove protiv sebe. Kad je dužd Petar Orseolo II sudbene godine 1.000 »sjetnjom« po Jadranu do Dalmacije udario temelj mletačkoj premoći na moru, istarski se gradovi dosjetiše jadu i sada se često otimaju »svezništvo« poduzetnoga trgovackoga grada koji u Istri hoće da ima vojničko uporište za održanje premoći. Uzaludne su sve pobune istarskih gradova (1150, 1204), naročito nakon četvrte krstaške vojne, kojom je dužd Henrik Dandolo, iza prolazne moći Hrvata s istoka i Normana s juga, baštinio Bizant i udario temelj mletačkoj, svjetskoj trgovini koja se u ono vrijeme mogla teško održati bez vojničke moći: stoga ima Istra od sada dada Mlečanima i ljudi za mornare i drvo za brodove. Tako postade mletački dio Istre od trgovacke kolonije vojničkom krajinom za mletačku borbu s talijanskim (Genova, Pisa) i balkanskim susjedima (Hrvati pod Ljudevitom Anžuvinjem, Turci). Nemajući nigdje zaštite i zbog spletaka mletačke politike predavaju se u zdvojnosti dobrovoljno i trajno mletačkoj vlasti zapadni istarski gradovi tijekom par vijekova. Najkašnije se sprijateljili s ovom sudbinom najznačnijii gradovi: Kopar (pobuna jo 1348) i Pula (pobuna 1378).

(Po N. Žicu.)

GRAZIOLI ODLIKOVAN Jugoslavenskom Krunom

Nedeljski »Popolo di Trieste« objavlja sledeću vest »Na predlog Nj. ekselencije Stojadinovića je jugoslovenski regentski svet podelil komendatorju Emiliju Grazioliju, pokrajinskemu fašističnemu tajniku v Trstu, red jugoslavanske krone III. razreda«.

Terjatve Jugoslavije v Italiji

Ljubljana, februarja 1938. — (Agis). — Narodna banka je objavila izkaz o stanju klirinskih terjatev v Italiji po katerem je razvidno da znašajo vsi klirinski saldi skupaj 197.8 milijonov Din. Terjatve Jugoslavije v Italiji kmalu presegle 200 milijonov dinarjev.

IZ UPRAVE

Javljamo vsem našim naročnikom iz Maribora da je po smrti našega zaslужnega povrjenika pok. Majcena Ivana, preuzeo sporazumno z emigrantskim društvom »Nanos« povrjeništvo g. Jaklič Ivan, Maribor — Ob Brodu 9. Prosimo zato da bi se v zadevi našega lista obračali na naredeni naslov.

IZ ZEMUNA

G. Karlić Vladimir, geometar, Zemun, Preradovićeva ul., preuzeo je povrjeništvo našega lista, kojega je do sada obavljao g. Mohorović Franjo. Molimo sve preplatnike da gornji promjeni izvole užeti do znanja. Dosadašnjem povrjeniku se i ovim putem najtoplje zahvaljujemo za veliki trud oko širenja našega lista.

U FOND „ISTRE“

Don Nikola Grego, Omišalj, D 22.— Mg. ph. Nikola Košćec, Zagreb, D 52.— Dr. Cvjetko Babuder, sres. vet. Jagodina, D 52.— Poverjenik za Celje in okolico g. Bradač Drago nam je poslal rストorso nabranu na občinem zboru društva »Soča« dne 20 II t. l. D 140.— U prošlom broju objavljenou D 41.958.60

Ukupno D 42.224.60

Predavanje ž. s. Jugosl. Matice

Zenska sekcija Jugoslavenske Matice u Zagrebu priređuje u petak 25 veljače o. g. u 5 sati poslje podne u Ilici br. 83, I kat svoj uobičajeni društveni sastanak, na kojem će gdje R. V. održati svoje predavanje o temi »Žena i njezin položaj«. Pozivaju se članice Sekcije, te članovi Matice i društva »Istre«, da tom sastanku u čim većem broju prisustvuju. Po članovima uvedeni gošti dobro došli!

DRUŠTVO SOČA MATICA, LJUBLJANA naznjava, da bo v sobotu 26 t. mj v salonu rastavljaju pri »Levne« v Ljubljani točno od pol 21 ur predavanje dr. Matja Pretnerja, odvetnika v Ljubljani o »Odskodnini za vojno škodu, povrzeno Jugoslavenskim državljanom v Italiji«.

JAVNA GOVORNICA

Organizatorno-propagandni otsjek

bio je predmetom razmatranja »Javne govornice« i u br. 3 naše »Istre« od ove god. Dopisnik J. L. pokušava da dokaže kako je »kratki kongres« u Brodu pogrijesio što je osnovao takav otsjek i u Zagrebu pored onoga u Ljubljani. Time da je onemogućen uspjeh i jedinstvo akcija našega emigr. pokreta. Dokazivanje J. L-a nije ni malo uvjerljivo. Navodi su prazni. Kao da je iz kakve zaboravljene srednjevječkove, prašne knjižurine iskočio drveni vitez, ušeptrljivo se i navadio zardjalim kopljem na — štrige. Problem ne postavlja tačno. Udaljuje pažnju od glavne stvari.

Kada doznačimo odnos broja emigrata prema broju organiziranih, staje nam da. Razmjer zaprepašće. Toliki je broj van organizacija. Vremena je malo. Treba ih sve privesti u društva. To je posao organizatorno propagandističkog otsjeka. Upravo kriji potreba da se kod pučanstva ovde, mora popularizirati ideja našeg emigr. pokreta.

I opet je pozvan org.-propag. otsjek. Naš pokret mora da ispravi negativan stav koji se razvio prošlaj godina prema nama u narodu. Značaj rada u tom smislu ne da se dosta naglasiti. Podjelu rada pozdravlja svako društvo osnovano na principima zdravega razuma i pravice. Stoga možemo zahvaliti pokretčima ideja o osnutku org.-prop. otsjeka u Zgbu.

Kome je do našeg emigr. pokreta, poma-

gati će akcije org. prop. otsjeka bez obzira je li ih poveo Zagreb ili Ljubljana. Organizacija i propaganda nisu same sebi svrhom. Od toga se ne pravi problem. Na rješenje čekaju mnogo važnija i goruća pitanja o čemu govoriti i Delavec u »Javnoj govornici« petog broja našega lista.

Mjerilo je vrijednosti rad. Pustimo org.-prop. otsjek Ljubljane i Zagreba neka sađaju, odnosno, neka se natječu u promišljenom radu za naš pokret. Ti opravdavaju razlog svojega postojanja, ispunjavaju zadatak za koji su izabrani. Društveno natjecanje u radu donosi je uvjek dragocjene rezultate. To je životna potreba.

Skretanje pažnje širokih krugova emigranta s glavne stvari, znači kočenje, koje se autorima vremenom strahovito osvećuje. Slično kao na pr. i pojava antisemitizma. Sa čudjenjem bi gledali čovjeka koji bi legao u potok s namjerom da zadrži tok vode. Ona će krenuti i preko njega. Slično je i s našim emigrantskim pokretom. Stav mu branu, on će s još većom silinom probiti ventile i nastaviti s gradnjom pobjede.

Djelom »podjimo napred«, ne frazama Jedino se tako približujemo konačnom rješenju našega zajedničkog zadatka.

Mi treba da ponavljamo bez prestanka: »Emigranti, organizujte se, ujedinjujte se! Budite složni. Saradjujte. Radi se o biti ili ne biti. Pokažimo se vrijedni da živimo.

Lančina.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Glavna skupština društva

»Istra« u Zagrebu

Poziv na XVI. redovitu glavnu skupštinu društva »Istra« u Zagrebu, koja će se održati u nedjelju dne 27. februara 1938 u 9 sati po podne u prostorijama HPD »Kolo« u Zagrebu, Trg Kralja Aleksandra.

DNEVNI RED:

1. Pozdrav pretjesniku; 2. izvještaj tajnika; 3. Izvještaj blagajnika; 4. izvještaj socijalnog otsjeka; 5. Izvještaj omladinske sekcijske; 6. izvještaj odbora za građnu »Doma«; 7. izvještaj nadzornog odbora; 8. razrješnica odboru; 9. izbor novog odbora; 10. predlozi; 11. slučajnosti.

Skupština može donositi zaključke, ako je prisutno 1/3 redovitih članova. Ne sakupi li se u određeni sat propisan broj, održat će se skupština po (2) sata kasnije i donasati pravovaljane zaključke bez izbora na broj prisutnih (§ 24).

Pravo glasa imaju samo članovi koji su navršili 18 godina, a nisu u zaostatku sa uplatom članarine više od 3 mjeseca (§ 25).

Iza roka određenog za predaju kandidacionih lista uplaćena članarina nema efekta na pravo glasa na glavnoj skupštini (§ 26).

Predložiti na izbor glavnoj skupštini mogu se samo one liste, koje su predane Upravnim odboru društva najkasnije tri dana pred skupštinu. Predlagajuće liste moraju dokazati, da su kandidati vlastotučno potpisali pristank da budu birani (§ 26).

Glavna skupština može raspravljati o svakom podnesenom predlogu. Predlog mora biti barem tri dana prije glavne skupštine prijavljen Upravnom odboru društva (§ 23).

Kandidacione liste i eventualni predlozi članova primat će se u tajništvu društva do četvrtka dne 24. februara, o. g. do 8 sati na večer.

Pretjesnik: Tajnik:
BRUMNIĆ DINKO s. r. DEBELJUH IVAN s. r.

Vrlo uspjela zabava »Istre« u Zagrebu

Zagreb, 22 februara 1938. — U subotu 19. o. m. priredilo je društvo »Istra« u Zagrebu svoju tradicionalnu zabavu u prostorijama »Kola«. Zabava je bila posjećena kao nikada do sada. Sve je bilo tako dupkom puno i nagruđeno da se nije moglo ni plesati. Upalo je u oči da su ovu zabavu posjetili u ogromnoj većini siromašniji istarski slojevi, a takozevane gospode je bilo vrlo malo. Prema tome je i cijela zabava dobila karakter istarske pučke zabave što se očitovalo u rožnicama i balunu preko cijele noći kao i u domaćem pjevanju.

Zabava je počela biranim programom. — Hrv. pjev. društvo »Jablan« je otvorilo program istarskog himnon »Predobri Bože« od Brajše Rašana. Iza toga su gdje Kundić i gdjica Jelka Brajša otpjevale dvije pjesme Ivana Matetića-Ronjogovega. G. Molinari je otpjevao Brajšinu »Domovinu« i jednu Gotovčevu kompoziciju. Milan Grakalić je otsvirao dvije sonate na gitari, pa je muzički dio zaključio Hrv. pjev. društvo »Jablan« s Brajšinom »Istrane dragic. Iza toga dolaze na scenu Jurija i Franina (studenti Erman i Ritoša) koji su u žminjskom dijalektu iznijeli nekoliko aktualnih doskočica.

S »balonom« se otvorio ples kojega su otvrsali naši s Trešnjevke uz pratnju rožnica. Mnogima je ostala u sjećanju prošlogodišnja priredba, koja je bila puna tipičnog istarskog folklora, gdje su se naši emigranti osjećali kao kod kuće, dok su se mnogobrojni simpatizeri ugodno osjećali i divili istarskim ljestpotama.

Clij je i ove priredbe upoznavanje tog folklora u široj javnosti. Bogati program bit će u toliko vrijedniji što će u njemu sudjelovati sami emigranti koji jedini mogu pružiti tipičan duh naših krajeva.

Na programu bit će M. Brajša Rašan, Matija Balota, Gervais drugi. Dakako da će zakantati i naš Zvane i Jože iz Žrnjinja, »Zaspal Pave...« i drugo.

Poslije programa slijedi ples. Zanimanje za tu priredbu je već sada veliko, pa čak i van područja grada Beograda. Usprkos velikim režijskim troškovima, ulaznice su po Din. 20., a za članove Udrženja Din. 10. Članske ulaznice po 10 dinara dobivaju se samo u kancelariji Udrženja, Jov. Ristića br. 29.

Istarsko veče u Beogradu

Beograd, februara 1938. Udrženje »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu održat će u nedjelju 13. marta u 10 sati u društvenim prostorijama, Jovana Ristića broj 29 svog glavnog godišnjeg skupština sa slijedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav pretjesniku, 2. Izvještaj tajnika. 3. Izvještaj blagajnika. 4. Izvještaj nadzornog odbora, 5. Razrješnica staroj Upravi, 6. Izbor nove Uprave, 7. Slučajnosti. U slučaju da u određeni sat ne bude prisutan dovoljan broj članova skupština će se održati pola sata kasnije sa istim dnevnim redom i na istom mjestu sa onolikim brojem članova, koliko bude prisutno.

Mnogima je ostala u sjećanju prošlogodišnja priredba, koja je bila puna tipičnog istarskog folklora, gdje su se naši emigranti osjećali kao kod kuće, dok su se mnogobrojni simpatizeri ugodno osjećali i divili istarskim ljestpotama.

Clij je i ove priredbe upoznavanje tog folklora u široj javnosti. Bogati program bit će u toliko vrijedniji što će u njemu sudjelovati sami emigranti koji jedini mogu pružiti tipičan duh naših krajeva.

Na programu bit će M. Brajša Rašan, Matija Balota, Gervais drugi. Dakako da će zakantati i naš Zvane i Jože iz Žrnjinja, »Zaspal Pave...« i drugo.

Poslije programa slijedi ples. Zanimanje za tu priredbu je već sada veliko, pa čak i van područja grada Beograda. Usprkos velikim režijskim troškovima, ulaznice su po Din. 20., a za članove Udrženja Din. 10. Članske ulaznice po 10 dinara dobivaju se samo u kancelariji Udrženja, Jov. Ristića br. 29.

Sestanek »Tabora« v Kamniku

Prihodni društveni sestanek »Tabora« se obavstvimo u Duplici pri Kamniku. Natančnije obavstvimo u eni prihodnjih izdaj »Istre«. Radi številnje udeležbe članstva in prijateljev, priporocamo medsebojno agitacijo! — Odbor.

Društvo »Tabora« v Ljubljani

bo imelo svojo pustno prireditev na pustni terek 1. marca u dvorani Delavskih zbornica. Na prireditev opozarjamo vse rojake in prijatelje.

H. P. D. „JABLJAN“ I ISTARSKA PJEŠMA

Zasluge zagrebačkog »Jablana« na populariziranju

istarske pjesme

Članovi Hrv. pjevačkog društva »Jablan« prigodom koncerta na zagrebačkoj radošnici posvećenog pok. Brajši-Rašanu.

Hrv. pjevačko društvo »Jablan« u Zagrebu osnovano god. 1921 pod vodstvom g. Djure Horvata uz tamburicu, uspijelo je do danas okupiti lijep broj svojih članova pjevača, a isto tako i članova utemeljitelja.

U doba najjačeg priliva naše emigracije u Zagrebu se nastanio medju ostalima i pok. Brajša Rašan u sredini u kojoj živi i djeluje HDP »Jablan«.

Pok. Brajša ocjenivši kao muzičar trud i muku tih ljudi približio im se tako da im je poklonio zbirku svojih pjesama, pa i nekoliko pjesama uskladio i poklonio isključivo i samo HDP »Jablanu« kao n. pr. i sam društveni motto »Oj Jablano širi grane!«

Te veze bile su izmedju »Jablane« i pok. Brajše osobito tople za njegovu životu te je HDP »Jablan« kao takav proslavio i njegovu sedamdesetogodišnjicu života na kojoj su proslavili prisustvovati i predstavnici društva »Istra«.

U znak zahvalnosti i priznanja HDP »Jablan« izabrao je pok. Brajšu i svojim začasnim članom.

Poslije smrti pok. Brajše Rašana HDP »Jablan« je i dalje zadržalo duhovne veze s pokojnikom time što ne-ma skoro nijedne njegove priredbe a da se ne izvodi po koji Brajšin komad, a često i takovih koji ispunjavaju čitav program isključivo njegovim skladbama.

Tako smo imali prilike čuti prvo veljeće koncerat na radio stanicu posvećen po HDP »Jablanu« pok. Brajši izvodjenjem samo njegovih skladaba.

Govornik na radio stanicu opisao je u kratko život pok. Brajše, rekavši tom prilikom da je pok. Brajša bio u glazbi samouk ali da je jedan od prvih koji je u Istri počeo sakupljati razasutu narodnu pučku pjesmu, ma da njegove kompozicije nisu možda na nekoj način otvoreni umjetničkoj visini, nu podcrtatiti se mora da je pok. Brajša od svoga naroda sakupio i svome narodu ostavio lijepu zbirku svog neumornog stvaralaštva.

X občni zbor društva »Soček« v Celju

se je vršil u nedjelju dne 20. t. m. v Narodnom domu ob prav lepi udeležbi. Zbralo se je 76 članov, kar znači da zanimanje za društvo in naš stvar še vedno krepko postoji.

Predsednik dr. Mikuletić je otvoril občni zbor s precej doljim nagovorom in pozdravom, še posebje je pozdravil zastupnike Narodne obrane, Branibora, Cirilometodove države, zastupnika »Orjuna« iz Laškega in zastupnika Tabora v Ljubljane. Prečitalo se je pismo maticice »Soče« v Ljubljani. Nato so sledila poročila funkcionarjev. Posebno je ugajalo poročilo mladege in agilnega tajnika radi ognjevitosti ter je bilo sprejeti o dobrovranjem. Tudi druga poročila so bila lepa in zadovoljiva. Ne smemo preko tega, da ne bi omenili Kluba Primor odsek Soče, ki je za svoj trud že mnogo uspehov. Živahnja je debata izluščila marsikatero dobro zrno. V debato so posegali zlasti novi pristopovi članji, ki jih je ljubezen in zanimanje za naš stvar privabila v društvo. Čast jim! Dr. Bavdek je u imenu nadzornoga odbora, predlagal razrešnico staremu odboru, ki je bila soglasno sprejeta.

Nato se vršile volitve predsednika in novog odbora. Za predsednika je bil soglasno izvoljen rojak Rakovšček Josip. Za odbor sta bili najavljeni dve liste takođe izvoljeni. Nato se bila lista predlagana od starega odbora.

V novi odbor so izvoljeni: Batištuta Josip, Cigoj Milka, Fili Janko, Franca Peter, Furlan Emil, Godnik Franc, Poženel Dominik, Repešen Anton, Reya Adolf, Sadar Angela, Šaksida Franc, Semolič Teodor, Šmid Angel, Ždolšek Dušan. — Namestniki: Dr. Mikuletić Fortunat, Pertot Anton, Sancin Karel. — Nadzorni odbor: Dr. Bavdek Josip, dr. Bre-gant Marjan in Kurinčić Franc.

Občni zbor je potekel prav pristrano in resobno. Baš to resobna našega članstva nam daje zagotovo in garancijo, da se v polni meri zaveda važnosti našega pokreta.

Zarezali bomo nove brazde ter bomo skušali društveno delovanje na kolikor moguće visoko stopnjo.

Za spomin na oni dan, ko je zboroval naš parlament tako lepo in pristrano, smo zbrali Din. 140. — u fond za naša glasilo »Istro«.

Prireditev »Nanosa« v Mariboru

V soboto dne 12. februarja se je vršil v prostorijah Narodnega doma IV primorski ples, koji je postal že vdolomačen v proljubljeni prireditev emigrantskega društva »Nanosa«. — Vse prostore Narodnega doma je napolnilo zbrano občinstvo, ki se je počutilo kakor prenešeno v obeležje domačnosti in bratstva istreške zabave in veselja. Lepo dekorirani prostori so s svojo enostavnostjo dosegli tisti učinek, ki ga sleherni naš rojak nosi že leta in leta v sebi.

Med odličniki smo opazili: predsednika mestne občine dr. Juvana, gen. Maistrova, predstojnika mestne policije dr. Trstenjaka, dr. Rapoteca, dr. Lipolda in gosp. in še mnogo drugih.

Tudi trgovinski krogci so bili številno vedeni, čeravno sta se istočasno vršili še dve drugi prireditevi. Med temi so bili zastopani veletrgovec g. Pinter in Mijovic, tovarnar Reich, Swaty in drugi. Mnogo rojakov se je vdele